

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İctihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

1 Juin 1929 No. 274

İCTİHAD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,

SIHHÎ MECMUA

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2 bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 274—1 Haziran 1929

Sanayi'den, ticaretden denizcilikden, nafia işlerinden bahs etmedim, daha kale almadığım nice işler vardır ki her biri çok mühim olmakla beraber bunların hepsi yazdıklarımın ferileridir, bunlara aid tedbirler arz ettiğim esasların tatbikatı esasında görüneceklerdir, millî iktisadımıza inkişaf vermek için karşımızda bulacağımız en mühim mani' nedir bilirmisiniz? İşe en har tarafbar iken asırlardan beri hiç değişmeyerek memleketde hüküm süren hü kûmet zihniyeti, maliyenin menfaati hazine namına olan itiyadlarıdır.

Sevgili millet ve memleketimiz için hayırlar temenni eder, gözlerinden öperim kardaşım.

H. KADRI

MİLLÎ İKTİSAD

Hıyat pahalılığı münasebetile gazete-lerde hayli yazılar yazıldı evvelce de paramızın düşküngü bir çok münakaşalı mali mütalaaların neşrine sebep olmuşdu. Her iki nevi neşriyat sitaj görmemiş yeni mektebmezunlarının nazariyatlarında öteye geçmedi.

Bize lâzım olanı ilmin kaidelerine, üsullerine muvafık fikirlerdir.

İktisadkaidelerinin tatbik usulleri her memlekette mevkii coğrafi, tesekkülatı tabiiye ve hatta halkının temayulatı neticesi olarak değişir. Binaen aleyh ameli doğru fikirleri bulmak için nazariyatı ilmiyenin başında memleketin hayati hakikisini de bilmek elzemdir.

Memleketimizin tabii servetleri çok büyüktür. Şehir ve kasabalar da ki kahvehaneleri hinca hinc dolmuş görenlerin halkımızın tenbelliğine hüküm etmeleri halkımızı bir ecnebi gözile görmelerinin neticesidir. Bu manzaranın sebepleri bam başkadır.

Hakikatde Türk; vatan müdafâasında nekadar büyük bir feragatı nefis ile hareket ediybrsa ailesi için de öyle hareket eder. Türk kadını ile ufacak çocukları ile durmaz, muttasıl çalışır.

Memleketimizin tabii servetleriyle milletin fitrı olan çalışkanlığı bize cihan ihtiyacatına elzem bir mevcudiyet ve refah vermelidir. Bu mesut gayeye varmak için muhtaç olacağımız şey yalnız hususiyemize muvafık ilmi usulleri bulmak teşkilâtımızı buna uydurarak, yeni taksimi amâl tyaparak her ferdin sayınkendisi için müfit kılarak umuma da muin yapmaktır.

Aşağıda ki arz edeceğim ziraet bahsı buna güzel bir misaldir. Çok hırpalanmış, uzun muddet yara, bere içinde bakımsız kalmış bir vücudun evvelâ temizlenmesi ve sonra tıbbin gösterdiği kaide ve üsullerin tatbiki nasıl lâzım ise iktisadiyatımıza muzır ve onun inkişafına mani olan şeyleri kaldırmak, ondan sonra ona nizam vermek lâzımdır.

Mevcud fenalıkların başında okturva vardır. Bu fenalık katiyen ilga edimelidir. Gerek devlet ve gerekse şehirler ve İdarei Hususiyeler i'âşe maddelerinden hiç bir resim almamalıdır.

Muazzam inkılâbımızı yapan bu neslin daha pek mühim vazifeleri vardır. Verebileceği vergiyi bu vazifeler için verecekrir.

Büyük halâşkârımızın gösterdiği yolda kanlarını seve seve döken bugünkü türk, çünkü kan yerine artık terler dökerek, dimeglar yorarak, yarattığı vatani, yeni rejimi harici her dürlü tehlikeden emin bulundurmağa ve bunun için vatan mudafilerine lâzım olan topları, tüfekleri, lokomatifleri, vagonları, Zirhlılar ve diger gemileri hasili hepsini dahilde imal etmeğe mecburdur.

Bunları yarınki nesle bırakarak Konservatuvarlara daha bilmem ne gibi şeylere alın terlerimizin muhassalasını veremeyiz. Biz huzuru kalb ile gözlerimizi ebediyete kaparken evlâtlarımız bu süsleri düşünsün.

Bu mukaddimedden sonra bu mütalaatı mevudeme girebilirim.

Her ferd kazanmak için çalışır. Sayın gayesi refah ise bunun vasıtası da kazandır. Kazancsız çalışmak için hammiyyetin yeri lâşşeydir. Binaen aleyh iktisadiyatın temini inkişafı için her sayı mükâfatlandırır usuller, teşkilât ve taksimi âmâl lâzımdır.

İstihsalâtımızın en mühimmi Buğday, arpa ve mısırdır.

Bunun tezyiyidi için müstahsillerine buuların azami faidelerini temin etmek yani ziraatimizi kârlı bir iş haline koymak lâzımdır. Bu hususta ilk ele alınması lâzım gelen mesele Ziraet Bankamızın kanunudur.

Bu kanunun principi şunlar olmalıdır.

Bir aile tadii nasıl aile efradını hastalıktan korursa Banka da Çiftçilerimizi fakir ve naçar düşmekten öylece korumalıdır. Bunun için çiftçi tarlasının yanı ba-

şından geçen su ile tarlasını sulâya bilmeli, o su mahsulini pazarı ticarete sevk edebilmeli, pazar yerinde mahsulünün değeri eline geçmelidir. Ziraet Bankası iska ve irva ihtiyacını temin ve nehirleri nakliyata müsait bir hale vaz' etmeye muktedirdir.

Çiftçilerimizin bu ihtiyaçlarını pek âlâ başara biliriz. Ziraet Bankası, hubuat alım satımına me'mur olmalıdır; bu sayede çiftçilerimizin mahsulleri muhtekirlerin ellerine yok pahasına düşmemelidir. Ziraet Bankası istihlâk veya satış yerlerinde şü'belere yapdırabilir. Ziraet Bankası muntika muntika tuhumluk çiftlikleri te'sis edebilir. Bankanın mevcut yirmi kusur milyon liradan ibaret sermayesinin bu işe kifayet etmeyeceğini söyleyecek bir maliyeci veya iktisadçı çıkarsa ona kemali serbesti ile

şimdiden söylemiş olayım ki yirmi milyon türk lirası bile bu işe çokdur. Yani daha aزیyle de yapılabilir. Mes'ele Ziraet Bankasının kanununda ve maliyecilerimizin menfaati hazine diye efradın ve şirketlerin meşru' haklarına taarruz ve onların menafii meşrualarını elde etmelerine tahammül edememesi zihniyetini terk etmesindedir. Hükûmeti ve bilhassa Maliye Vekâleti bir ferdi bir gün işinden alıkomakla o ferdden ziyade kendisinin mutazarrır olduğunu anlamalıdır. Çünkü iktisadan bir ticarethane-den başka bir şey olmayan devletin kazanc vasıtaları bu ferdlerdir.

Ziraetimizin bu suretle nail olacağı feyz çiftçilerimizi evvelâ kuvvetli öküz sonra eyi at edinmek ihtiyacına sevk edecek-

dir. Hayvan kuvvetinin kifayet etmediğini görenler makineye sarılacaklar ve hepsi ilmin ve sayasına çok riayet-kâr olacaklardır. Çünkü menfaatları az masrafla çok istihsal edebilir.

Bu gün islâh ve teksiri havanat için uğraşıyoruz heveskâr zenginlerimiz sırf zevk için bu işe istirak ediyorlar. Çiftçiler kuvvetli hayvan aramağa başladıkları zamandır ki bu islâh ve teksiri hayvanat tam inkişafını alacaktır. Halk artık teşvik istemeyecek çare arayacaktır. Çünkü gözle gördüğü, tecrübe ettiği menfaatinin icabı budur.

Madde — 2: İhraç emtiamızı Standarize etmemiz elzemdir. Standarize işini ticaret odaları ve Gümrük İdareleri Ticaret Ataşelerimiz ve zirde arz edeceğim mütemedler vasıtaları ile temin ve murakabe edebiliriz. Nurullah Esat Beyfendinin Standarizisyonu tarafdar olduğu risalesinin Cumhuriyette intişar eden parçalarından anladım; çok teşekkür ederim fakat

MUFEKKİRENİN HUZNU

Ne bir bekle diyen ümid ne beklenen bir yar var:
Meleklerin duragında şimdi gezen cinlerdir;
Emellerim ruzgârlarla yuvaları yıkılmış
İnleyerek birer birer uçan güvercinlerdir

AB. DJ.

meclis arkadaşlarına nasıl olduda kabul ettirmedi buna halâ şaşmaktayım. Dimeki bir tufani itiraz karşısında kalmışlardır. Şu halde çok mühim olan meseleyi esaslı surette teşrih etmeliyim; taki kaçakçılardan daha fena olan taşıyıcılar hakkında hükümetin de mühim ve hayati vazife sahibi olduğu anlaşılın.

Farz edelim ki bağçenizde bir incir ağacı var; ağaç kurumuş artık yemiş değil tek tük yeşil yapraklar bile yetişdiremiyor.

Bulgaristanda Yunanistanda bile hükümetden müsaade almadan kendi bağçenizde kurumuş olan bir ağacınızı kesmezsiniz. Aynen vefat etmiş gibi ağaç için de muayene ve rapor lâzımdır. Güzel izmirimizin incir ağaçları hep ferdlerindir. Bu incirlere o ferdler bakarlar incirlerini alup satarlar tüccar bunları süslü mahfazalar içinde hariç piyasalara satarlar, memlekete para getirirler. Gelen para inciri satan tacirindir. Fakat memleket hesabı umumisinde bir kazandır. Bir mühim incir taciri mühim miktarda sipariş alır. Inciri sevk eder. Ecnebi sipariş sahibinden bedelini alır. Incirler sipariş şartlarına muvafık çıkmaz. Ecnebi alıcı aldatılmış olur. Aldatan bizim ihraç tacirimizde mühim para kazanmış olur. Bir ikinci tacirimizde bunun aynını yapar. Bu ecnebi tacirin yerinde siz olsanız bir daha türk incirini ararmısınız? bittabi bu taşıyıcılar yüzünden türk mallerine karşı emniyetiniz kalmaz.

Tütünlerimiz için de tütün ihraççılarımız dünya piyasasını böyle aldatmışlardır ve bu yüzden hariç artık tütünlerimizi tacirlerimizin ellerinden almakdan vazgeçmiştir. Tütünlerimize muhtac olan ecnebi fabrikaları tütünlerin meşrut evsafı hakkında rejimizin kefaletini talep etmişlerdir.

[Sonu gelecek nüshada]

AZERBAIJANIN MUKADDES YARASI

Yaraları takdir ederim, onlar hayatın bekçisidirler. Yaralanmak olmasaydı, acı, ağrı olmazdı ve insan aldığı mühlik darbanın te'sirile, haberi olmaksızın ölürdü.

Her nisanın 27 sinde bu yara tazelenmelidir. Azerbaycanın istiklaline vurulmuş olan bu darbanın yarası tazelenmeli ve kanamalıdır.

Azerbaycan mustakil bir hükümet ve millet olarak yaşamak için bütün şeraiti ha'izdir. Dünyanın en zengin petrol menbaları Bakûdadır. Bu gün petrol cihanın en kıymetli maddesidir. Dünyanın kömürleri yakın zamanda, nisbeten yakın zamanda tükenecek, şüمندuferler, vapurlar, tayyareler ve sa'ire.. hep petrolla veya petrolden çıkarılan mütenevvi diğer yağlarla tahrik olunacak. Benzinsiz tayyare, otobus otomobil v. s. yoktur, Azerbaycan bu kıymetli unsurun en zengin sahibidir. Sonra Azerbaycan muharibliğini de isbat etmiştir. Belki bu, sathı nazar pacifistlerce esef olunmaya layıktır, fakat hakikat bu merkezdedir: muhariblik bir milletin şeref ve hayatının başlıca hârisi kalmaktadır.

Hüsnü tesadüf eseri olarak gördüğüm ve cümlesinin göğüslerinde türk istiklal harbi madalyası bulunan Azerbaycanlı zabıtlara sordum. Zayıat da verdiniz mi? dedim.

— *Ölenlerimiz kalanlarımızdan çoktur, dediler.*

Bu sözün altına hattı dikket çekdim, ve Azerbaycan lehine kayd ettim: bir milletin yaşamağa müstehak olduğunu en iyi gösteren şey ölmesini bilmesidir. Madem ki Azerbaycanın evladları istiklal için ölmeyi bilmiştir, yaşamayı feth etmişlerdir. Şeyh Sadi «*Bütün dünya bir damla kanın dökülmesine değmez*» diyor. Fakat kan bu kadar değerli tutulursa bütün dünya milkinin on paralık kıymeti olmaz. O zaman, aman bir damla kanım dökülmesin diye